

Předmluva

O pandemii často uvažujeme s představami smrtících infekčních nemocí (jako jsou černá smrt, španělská chřipka, AIDS a současná koronavirová krize), které se rychle šíří a způsobují nepředstavitelné lidské utrpení. Takováto ničivá pandemie v poslední době postihla Západ. Jde o společenský neduh, který rozkládá schopnost lidí uvažovat racionálně. Na rozdíl od pandemie, u které je na vině patogen biologický, tuto nemoc tvoří soubor špatných myšlenek zasetých na akademické půdě, které kousek po kousku podřývají naši architekturu rozumu, svobody a individuální důstojnosti. Tato kniha takové myšlenkové patogeny pojmenovává, pojednává o jejich šíření z univerzit do všech společenských oblastí včetně politiky, byznysu a populární kultury a nabízí způsoby, jak se lze proti jejich ničujícím důsledkům očkovat.

V první kapitole předkládám stručný přehled faktorů, které ze mě učinily tak zapřísáhlého bojovníka proti ničivým myšlenkám, včetně mých zkušeností ze dvou velkých válek – libanonské občanské války (v dětství) a války proti rozumu (za posledních pětadvacet let profesorské dráhy) –, ale také včetně mých životních ideálů, jimiž jsou svoboda a hledání pravdy. Ve druhé kapitole se zabývám napětím mezi myšlením a cítěním a napětím mezi hledáním pravdy a minimalizací raněných citů. Tvrdím, že je pomýlené vytvářet falešný rozpor mezi schopností uvažovat a emocemi. Člověk je tvor myslící i cítící. Problém nastává, když v určité situaci zapojí nesprávnou z těchto soustav (nechá se vést emocemi v situaci, která vyžaduje rozumovou úvahu, nebo naopak). Dokládám to několika příklady ze současnosti, které takové závěry podtrhují a mezi které patří hysterická emocionální reakce na zvolení Donalda Trumpa prezidentem a jmenování Bretta Kavanaugha soudcem Nejvyššího soudu Spojených států amerických. Ve třetí kapitole postulují tezi, že neoddiskutovatelnou součástí skutečně osvícené společnosti

není uplatňování ideologie různorodosti, inkluze a rovnosti (*Diversity, Inclusion, Equality – DIE*), nýbrž ideály svobody projevu, vědecké metody, intelektuální různorodosti a meritokratického étosu, které vyrůstají z důstojnosti jednotlivce. Spravedlivá společnost zaručuje všem svým členům rovnost příležitostí, nikoliv, jak kážou výnosy zastánců ideologií DIE, rovnost výsledků. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na několik protivědeckých, protirozumových a neliberálních myšlenkových patogenů, mezi nimi na postmodernismus, radikální feminismus a transgenderový aktivismus, z nichž dva poslední jsou zakořeněny v hluboce hysterické formě biofobie (strachu z biologie). Tyto myšlenkové patogeny rozkládají naše chápání reality a zdravý rozum příklonem k názorům, jako jsou tyto: neviditelné umění je umělecká forma, všechny rozdíl mezi pohlavími jsou společenské konstrukty a některé ženy mají pětadvacetcentimetrové penisy. Pátá kapitola zkoumá, jak dal způsob uvažování bojovníků za sociální spravedlnost (*social justice warriors*) vzniknout univerzitním prostředím, kde nad hledáním pravdy převládá minimalizace raněných citů (pokračování tématu druhé kapitoly), soutěžení, kdo je největší obětí, kterému říkám olympiáda utlačovaných (intersekcionalita), kolektivní Münchhausenův syndrom a homeostáze sebeidentifikace jakožto oběti (jsem oběť, tedy jsem), ale také zbožné sebemrškačství před oltářem pokrokářství. Tímto prizmatem pohoršení a rozhořčení svět působí binárně: buďto jste ušlechtilá oběť (i kdybyste si to měli vymyslet), nebo nechutný fanatický pokrytec (i kdybyste jím vůbec nebyli). Losnu, nebo Mažňáka? Šestá kapitola představuje pštrosí parazitní syndrom (*OPS – Ostrich Parasitic Syndrome*), neuh spočívající v poruše myšlení, který postižené přisluhuje o schopnost uznávat nad slunce jasné pravdy. Jedním z projevů OPS je popírání vědy, příznaků je ovšem mnohem více. Osoby postižené OPS používají k sebeobraně před realitou širokou škálu strategií, včetně uplatnění šesti stupňů falešné příčinné souvislosti, jejichž pomocí lze bezpočet problémů připsat své oblíbené příčině (například „klimatické změny způsobují terorismus“). Zkoumám zde, jak lidé trpící OPS zastávají imbecilní, místy sebevražedné názory na problémy civilizačního významu, včetně příčiny globálního terorismu, výhod otevřených hranic, domnělého souladu práva šaría s Ústavou Spojených států amerických a údajného rasismu

profilování. Samotné zdokumentování této pandemie poruchy myšlení bez nabídnutých způsobů, jak se proti myšlenkovým patogenům lze imunizovat, by nebylo dostačující. Proto čtenáře v kapitole sedmé varuji před různými formami falešné hlubokomyslnosti vydávající se za pravdu a zkoumám, jak lze pravdu hledat prostřednictvím vytrvalého a pečlivého budování nomologických sítí kumulativních důkazů. V poslední kapitole pak nastiňuji možné důvody, proč někteří lidé raději zůstávají v souboji idejí pasivními přihlížejícími, a navrhuji postupy, které by tento stav zvrátily. Nepodceňujte sílu svého hlasu. Průlomové změny začínají malými záchvěvy. Zapojte se do boje za rozum a svobodu myšlení a projevu. Váš hlas má váhu. Používejte jej.

Za své zarputilé úsilí v boji proti šíření myšlenkových patogenů bojovníky za sociální spravedlnost jsem opakovaně vystavován kritice, která na sebe bere jednu ze dvou podob: 1) „Profesore Saade, nezveličujete to trochu? Bojovníků za sociální spravedlnost je na většině univerzit menšina.“ 2) „Profesore Saade, nechtěl byste své síly napnout do řešení důležitějších problémů? Přestaňte se upínat na šarlatánské podivíny. Svůj čas přece můžete mnohem lépe zúročit jinde. Rozebírejte vědu. Učte nás vědecké disciplíně, na kterou jste odborník.“ Rád bych se s každým z těchto názorů postupně vypořádal v naději, že má odpověď přiměje některé, kteří tiše přihlížejí z povzdálí, aby se do souboje myšlenek také zapojili. V roce 2001 se 11. září podařilo devatenácti mužům vyzbrojeným jen náboženským zápalem a ideologickým fanatismem zabít skoro 3000 lidí a trvale změnit, ne-li naše kolektivní vnímání bezpečnosti, tak přinejmenším panorama New Yorku. Devastace způsobená motivovanými teroristy může značně převážit jejich početnost. Podobně je tomu u bojovníků za sociální spravedlnost a jejich iluzí. Jde o intelektuální teroristy, kteří jsou schopni – aniž by kdy ve společnosti tvořili většinu – napáchat spoušť v rozumové i veřejné sféře a omezovat ochotu lidí vyjadřovat se a myslet.

Na svých sociálních sítích jsem 6. dubna 2019 zveřejnil následující vyjádření:

Někteří lidé jsou skutečně beznadějně mimo. Postují komentáře, v kterých mne napadají za to, že kritizují smýšlení bojovníků za sociální spravedlnost místo toho,

abych se věnoval „důležitým“ věcem. Ano, protože naprosté ovládnutí mysli a duší milionů lidí v akademické sféře, vládě, firmách, médiích a společnosti jako celku souborem myšlenkových patogenů způsobem, který se blíží náboženské dogmatické pověřivosti, je „nedůležité“. Vyučování protivědeckých, protirozumových nesmyslů na základních školách je „nedůležité“. Legislativní tažení vlád a univerzit k nastolení politik, které odporují důstojnosti jednotlivce i meritokratickému étosu, je „nedůležité“. Není doslova NIC důležitějšího než bojovat proti polonáboženským dogmatům a za svobodu slova, svobodu svědomí a za závazky vůči vědě, rozumu a logice. Kdo není schopen postihnout celek, stává se spoluvíníkem na udržování současného bláznovství jako ducha doby. Přestože čas od času pro boj proti nepřátelům rozumu používám satiru, sarkasmus a humor, měli byste si uvědomit, o jak závažný boj se jedná.¹

Tato knížka je celá právě o tomto boji.

Související kritika, které se mi často dostává, je anabolizovanou formou úhybného argumentačního manévru zvaného whataboutismus. Lidé očekávají, že svůj hněv spravedlivě rozložím a svůj kritický pohled na levici přenesu rovnou měrou také na pravici. Obývá akademickou sféru, tedy ekosystém, kterému již mnohá desetiletí a zcela jistě po celou mou odbornou kariéru dominují levičáci. Myšlenkové patogeny, kterým se v této knize věnuji, většinou, pokud ne zcela, vzešly z levicové akademické obce. Postmodernismus, radikální feminismus, kulturní relativismus, identitární politiku a další akademické nesmysly nevytvořili a nepropagují pravíčoví fanatici. Evoluční mechanismus, který vysvětluje, jak se vyvinuly druhy s přehnaně výraznými rysy (jako je například paví ocas) se nazývá splašený výběr (*runaway selection*).² Tvrdím, že mnohé z myšlenkových patogenů, kterými se v této knize zabývám, jsou projevem

1 Sledujte vládko a pročtěte si ostatní tweety. (@GadSaad), Twitter, 6. dubna 2019, 12:15, <https://twitter.com/GadSaad/status/1114562406649421824?s=20>.

2 R. A. Fisher, *The Genetical Theory of Natural Selection* (Oxford: Clarendon Press, 1930).

určité formy splašeného výběru šílenství, zplozené levicovými profesory. Roste ideologický tlak na vymyšlení čím dál tím nehoráznějších odchylek od rozumu jakožto dokladů ryzí progresivity jedince. Jako badatel v oblasti evolučních behaviorálních věd se pouštím do republikánů, kteří se rozhodnou „odmítnout“ evoluci, se stejnou vervou, s jakou kritizují demokraty, kteří odmítají některé její důsledky. Mé zaměření na levici je pouhým odrazem skutečnosti, že její inteligence utváří akademickou kulturu a z ní plynoucí následné účinky pronikající do zbytku společnosti. Není třeba, abych pod vlivem mylné touhy působit nestranně kritizoval obě strany politického spektra se stejnou horlivostí. Bylo by to podobné jako chtít se od gynekologického onkologa, který se specializuje na rakovinu děložního čípku, dozvědět, proč se věnuje jen ženám. *No tak, doktore, nebudte sexista. Zkuste být nestranný a léčit také muže s rakovinou děložního čípku.* (Dnes už to vlastně možné je, protože trans muži děložní čípky mají.) Mým cílem je hájit pravdu a dnes nás do propasti nekořečné iracionální temnoty vedou právě patogenní myšlenky levice.

Další projev whataboutismu vidím u lidí, kteří mě viní z toho, že se nevěnuji jimi preferovaným problémům. „Ale co Izrael, profesore Saade? Proč nekritizujete jeho politiku? A co Trumpovy názory na změnu klimatu, profesore Saade? Nejste také popírač klimatických změn? Když vám tolik záleží na stavu našeho vzdělávacího systému, proč nenapadáte Trumpovu ministryni školství Betsy DeVosovou?“ Je v tom asi tolik logiky, jako vyptávat se dermatologa, proč tráví tolik času léčbou melanomů. *Ale co leukemie u dětí, doktore? Proč musíte ve své lékařské praxi být takový pokrytec? Nikdy neprovádíte operace přetržené Achillovy šlachy, doktore. Proč se tak obsedantně soustředíte na zdravotní stavy související s kůží?* Opakuji, že bojuji proti určité kategorii myšlenkových virů. Neznamená to, že je mou povinností se vyjadřovat se stejným zápalem ke všem problémům pod sluncem. Připomíná mi to kreacionisty, kteří prohlašují, že se v duchu spravedlivého přístupu mají evoluce a inteligentní plán na středních školách vyučovat jako dvě rovnocenné konkurenční teorie. Intelaktuální důslednost nevyžaduje, abych kritizoval celé univerzum idiotských myšlenek. Jsem parazitolog lidské mysli a usiluji o naočkování lidí proti určité třídě ničivých myšlenek, které ohrožují naši schopnost rozumně uvažovat.

Doufám, že ve čtenářích tato kniha obnoví optimismus. Sice jsme možná do propasti nekonečného šílenství upadli, ale není ještě pozdě chytit se lana rozumu a vytáhnout se zpět do hřejivého světla logiky, vědy a zdravého rozumu. Díky, že se touto cestou vydáváte. Pravda zvítězí.

Od občanské války k bitvě myšlenek

Často se setkávám s dotazem, proč jsem jako akademik tak přímočarý a ochotný drát se trním obtížných problémů daleko za hranicemi svého badatelského zaměření. Vzhledem k dusivé politické korektnosti, která vládne akademické sféře, by z hlediska kariérní perspektivy bylo jistě radno držet se svého příslovečného kopyta. Proč si tedy stále nedám pokoj? Jak je tomu u většiny lidských fenoménů, odpověď tkví v jedinečné kombinaci mé osobnosti (genů) a mé osobní historie (prostředí). Jsem svobodně uvažující jedinec, alergický na stádní smýšlení v zájmu zapadnutí do kolektivu. Ideály, které řídí můj život, jsou svoboda a pravda, a jakýkoliv útok na tyto ideály představuje existenční hrozbu pro vše, co je mi drahé. Jsem také produktem své jedinečné životní cesty, utvářené dvěma válkami. Hrůzy války zakusí jen málokdo, já ovšem za svůj život čelil hned dvěma velkým válkám: libanonské občanské válce a válce proti rozumu, vědě a logice, která se rozpoutala na Západě, zejména pak na univerzitní půdě Severní Ameriky. Libanonská válka mě v mladém věku naučila, jak ohavné tribalismus a náboženské dogma jsou. Prožití této války nejspíš položilo základy mého následného opovržení identitární politikou, právě protože jsem vyrostl v prostředí, kde důležitější než jednotlivec byla skupina, do které patřil. S tímto na paměti se vraťme do mé blízkovýchodní vlasti.

Dospívání v Libanonu

Narodil jsem se roku 1964 v Bejrútu a prvních jedenáct let života strávil v „Paříži Blízkého východu“. Má rodina patřila ke zmenšující se židovské obci, která v Libanonu tvrdohlavě zůstávala navzdory množícím se znamením, že libanonské Židy čeká ponurá

budoucnost. Můj otec měl devět sester a jednoho bratra, má matka šest sester. Ti všichni až na jednu tetu z otcovy strany z Libanonu emigrovali dávno před propuknutím občanské války roku 1975. Prarodiče z matčiny strany zemřeli dřív, než jsem se narodil, prarodiče z otcovy strany odešli kolem roku 1970 do Izraele. Podobný migrační vzorec se opakoval u mé nejbližší rodiny. Mám dva bratry a jednu sestru, kteří jsou všichni mnohem starší než já (jsem o deset let mladší než nejmladší z nich). Můj nejstarší bratr si vzal křesťanku palestinského původu a roku 1974 imigroval do Montrealu v Kanadě. Sestra se ještě před vypuknutím války uchýlila za studii i před rostoucím nebezpečím tamtéž. A konečně, můj druhý bratr, mnohonásobný libanonský šampion v judu, musel ze země uprchnout před zlověstnými pohrůzkami, ať radši judo pověsí na hřebík (nevypadalo totiž dobře, když v bojovém sportu opakovaně vítězil Žid). Nakonec si „poradit“ nechal a kolem roku 1973 se odstěhoval do Paříže, kde pokračoval ve studiu i v judu. Dechberoucí ironií je, že v roce 1976 na olympiádě v Montrealu reprezentoval Libanon. Jen o pár let dříve v zemi nežádoucí židovský judista se dočkal vřelého „přijetí“, když se to příslušným úřadům najednou hodilo.

Dospívat v Libanonu jako židovský chlapec s sebou přinášelo své existenční problémy. Živě si vzpomínám, když v roce 1970 zemřel pár týdnů před mými šestými narozeninami egyptský prezident Gamál Násir. Jeho panarabismus (snaha o sjednocení arabského světa) z něj v regionu učinil hrdinu. A jak tomu na Blízkém východě bývá, oplakávat jeho smrt vyšly do ulic tisíce lidí. Proč se do paměti pětiletého chlapce zaryla právě takováto událost? Nesmazatelně se do ní otisklo děsivé skandování „Smrt Židům!“ rozhořčeného procesí, procházejícího naší ulicí (nesoucí příhodné jméno *Rue de l'Armée* čili Armádní ul.), jež jsem poslouchal schoulený u balkonových dveří. Dokonce i v „pokrokovém, moderním a pluralitním“ Libanonu byla zakořeněná nenávist k Židům vždy připravena vyplavat na povrch. Za všemi pohromami celého Blízkého východu lze koneckonců najít ďábelského Žida. Dnes přselo. Za to můžou Židi. Ekonomika slábně. Za to můžou Židi. Turistika upadá. Za to můžou Židi. Chytli jste žaludeční virózu. Za to můžou Židi. Libanonští křesťané a muslimové spolu nevycházejí. Uhodli jste, můžou za to Židi. Navzdory současným pokusům přepsat dějiny předběhlo toto

pohrdání Židy založení současného Izraele o 1400 let. Dodnes si pamatuji, jak jsem v roce 1973 seděl u stolu při *Jom kipur* (Den smíření, největší židovský svátek) a sledoval ustarané tváře svých rodičů, když se dozvěděli, že spojené arabské armády v tento posvátný den napadly Izrael. Nenávist bažící po genocidě není něco, čím by se zničehonic jako mávnutím kouzelného proutku nakazila mysl dospělého člověka, nýbrž něco, co je zákeřně a soustavně vštěpováno do mysli jinak čistých a nevinných dětí. Byl jsem mezi svými sourozenci jediný, kdo nenavštěvoval židovskou základní školu. Bylo mi asi devět nebo deset, když nás učitel na *Lycée des Jeunes Filles* ve třídě vyzval, ať povíme, čím chceme být, až vyrosteme. Obvyklé odpovědi (policista, fotbalista) zaznívaly bez větší odezvy. Když ale jeden z žáků prohlásil: „Až vyrostu, chci zabít Židy,“ propukla celá třída v hlasitý smích a rozjařilý potlesk. Pořád mám třídní fotografii z té doby a tvář toho chlapce mám navždy vrytou do paměti.

Sdílením těchto příhod nechci navodit dojem, že náš každodenní život v Libanonu byl před občanskou válkou nějak pekelný. Mí rodiče byli do libanonské společnosti dobře integrovaní. Skutečnost, že jsme byli až v poslední vlně Židů, kteří Libanon opouštěli, svědčí o poutu, kterým se cítili k naší vlasti vázání. Většina mých kamarádů z dětství byli křesťané či muslimové (jeden z nich mě nedávno vyhledal, protože jeho dcera nastupovala na vysokou školu v Montrealu). Jakoukoliv naději na dlouhodobé pokojné soužití však zmařila občanská válka, která propukla v roce 1975. Šlo o konflikt, který co do rozsahu masakrů nastavil pro všechny ostatní občanské války vysokou laťku. Sousedí, kteří žili bok po boku celá desetiletí, se ze dne na den stali potenciálními nepřáteli. Smrt čekala na každém rohu. Když vás nezabilo nekonečné bombardování (podle hvizdu bomb jsme se naučili, zda se jít, nebo nejít ukrýt), mohli vás dostat odstřelovači, pokud jste se jim připlétli do perimetru. Civilisté byli unášeni a zabíjeni. Kosili je, když čekali v dlouhých frontách na chleba (dva mí rodinní příslušníci takové smrti unikli jen díky tomu, že šli chléb nakoupit později, během klidu zbraní). Různé milice stavěly uzávěry, na kterých se kontrolovaly průkazy totožnosti (kde se uvádí náboženská příslušnost). Pokud jste byli „nesprávného“ vyznání, mohli vás popravit. Naše náboženství bylo zaznamenáno jako „izraelita“, nikoliv „žid“, což znamenalo, že jsme na uzávěrách pár muslimských

přátel měli. Z bezpočtu děsivých okamžiků, které jsem během občanské války zažil, mi jeden svou děsivostí a zlověstností v paměti obzvláště utkvěl.

Před začátkem války si rodiče platili pravidelné vyměňování role pratelné textilie na sušení rukou. Role byla připevněna na zdi v kuchyni. Šlo o předchůdce pozdějších jednorázových papírových ručníků, jaké známe z veřejných záchodů. Docházel k nám pravidelně jistý muž, který měnil špinavé role za čisté. Myslím, že se jmenoval Ahmad nebo možná Mohammad. Už tehdy mi to připadalo jako dost podivná služba a teď, když si tento příběh vybavuji, tím spíš. Jednoho večera jsem uprostřed prakticky nepřetržitých bojů v ulicích a neustálého bombardování zaslechl klepání na vchodové dveře. Došel jsem ke vchodu a zeptal se, kdo je tam. Odpověď zněla: „To jsem já, Ahmad (nebo Mohammad), měním vám utěrky v kuchyni. Otevři dveře, chlapče.“ Otálel jsem, a tak jeho naléhání bylo čím dál hrozivější a agresivnější. „Hned ty dveře otevři!“ Utekl jsem k matce. Jestli mě paměť nešálí, byli v našem domě toho večera čtyři lidé: má matka, má sestra (která do Bejrútu přijela na návštěvu a už u nás uvízla), jeden přítel mých rodičů (který u nás také uvízl, i když byl jen chvíli cesty autem) a já. Můj otec doma nebyl. Myslím, že byl v zahraničí, ale nepamatuji si proč. Nakonec se do Bejrútu vrátil a jen o chlup unikl smrti po cestě autem domů. Matka došla ke dveřím a promlouvala přes ně s Ahmadem, kterého doprovázel jeden nebo více mužů. Rozhovor se vyhrcoval a matka došla pro onoho přítele, který se krčil ve vedlejší místnosti. Doufala, že by je mohl odstrašit. Pamatuji si, s jakým znechucením a zlostí se vyjadřovala o jeho zbabělosti, když jí odmítl pomoci.

Uprostřed vší té surovosti a zmatku občanské války přece jen přežívaly určité obrysy zákona a pořádku. Matka proto učinila poslední zoufalý pokus a navzdory malým šancím na úspěch zavolala na policii (v arabštině se sboru říkalo slovem „šestnáct“), která telefon zvedla – nezapomínejme, že to bylo uprostřed zuřící války. Když k nám policisté dorazili, otevřeli jsme dveře a všichni vešli do kuchyně. Velitel hlídky se mužů zeptal, kdo jsou a proč tu jsou. Ahmad odpověděl: „Ale, byli jsme s kamarádem v horách a přivezli jsme koš granátových jablek, tak jsme se stavili, abychom je nabídli této rodině.“ Poté, co policista (vzpomínám si na ohromnou pušku, kterou

měl pověšenou u boku) zkontroloval obsah koše, zpražil Ahmada ledovým pohledem a řekl: „Vy se s touto rodinou znáte pracovně, protože jim chodíte měnit role na utírání rukou, a rozhodl jste se riskovat cestu ulicemi, kde se bojuje, abyste jim uprostřed noci nabídli granátová jablka. Jestli vás tu ještě někdy najdu, budete mít vážné problémy.“ Nad tím, co následovalo, se dodnes při vzpomínce otřesu. Ahmad na nás pohlédl a velmi chladně a hrozivě pronesl: „Já se pro vás vrátím.“ Po této události jsme v Libanonu o moc déle nezůstali, a Ahmad tak už šanci znovu nás „navštívit“ nedostal.

Bylo jasné, že z Libanonu musíme odejít co nejdříve. Den našeho útěku byl jako vystřižený z hollywoodské střílečky. Toho osudného dne nás doma vyzvedli ozbrojení milicionáři Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Byli najatí, aby nás bezpečně dovezli na mezinárodní letiště v Bejrútu, přičemž jsme riskovali, že nás zavazou někam ke šarpě a popraví. OOP měla pod kontrolou oblast okolo letiště, takže bychom se těžko dostali přes kontrolní uzávěry, kdybychom nebyli ve společnosti její milice. Jeden z ozbrojenců se mě zeptal, jestli si chci na chvíli podržet jeho samopal, což jsem s úzkostným vzrušením udělal. Vzpomínám si, jak otec cestou na letiště prohlásil, že si doma zapomněl opasek s penězi a že se pro něj musíme vrátit. Milicionáři otcovu prosbu zamítli a naše riskantní cesta pokračovala. Další vzpomínka je v mém životě možná tou nejsilnější ze všech: když kapitán našeho letu oznámil, že jsme opustili libanonský vzdušný prostor, má matka vyndala řetízek s přívěskem Davidovy hvězdy (nebo to možná bylo *chaj*, hebrejský symbol pro život nebo žití), pověsila mi jej na krk a řekla: „Teď už to můžeš nosit, neskrývat svou identitu a být hrdý na to, kdo jsi.“ O několik let později jsem rodiče poprosil, aby mi pomohli zaplnit, co jsem už zapomněl: Jak to, že jsem si nepamatoval žádné další podrobnosti naší cesty na Bejrútské mezinárodní letiště? Naši milicionáři prý při průjezdu městem opětovali palbu znepřátelených místních milic. Krčili jsme se v autech se zavazadly nad hlavou. Na to si vůbec nepamatuji.

Můj první dojem z Montrealu bylo to, jaká byla zima. Takové klima jsem nikdy nezažil. Přesto si vzpomínám, jak jsem si pomyslel, že je lepší čelit padajícímu sněhu než padajícím bombám. Živě si pamatuji, jak mě rodiče vezli do základní školy v Ioně. Byl tmavý, ponurý den. Učitelka mě laskavě požádala, abych se postavil před třídu

a představil se. Byla to anglická škola a já uměl anglicky jen několik slov (kromě toho mála, co jsem možná pochytil sledováním spaghetti westernů, když jsem vyrůstal v Bejrútu). Spustil jsem: „*Mon nom est Gad Saad. Je viens du Liban.*“ [Jmenuji se Gad Saad. Pocházím z Libanonu.] Celá třída na mě nepřítomně zírala. Rukama jsem naznačil, jak samopalem střílím lidi a opakoval jsem „Liban, Liban“. Nedávno jsem narazil na jednoho ze spolužáků, jenž byl svědkem mého nechvalně proslulého prvního školního dne, a ten mi potvrdil, že se mu tato příhoda vypálila do paměti jak žhavý uhlík. Je svým způsobem poetické, že jsme na sebe narazili na grilovačce základní školy mé dcery na konci školního roku.

Ačkoliv jsme do Montrealu v roce 1975 nakonec bezpečně dorazili, libanonská noční můra ještě dlouho poté pokračovala. Mí rodiče se v Kanadě jen těžko adaptovali na své nové životy, a tak vazby s vlastní nepřerušili až do roku 1980. Tehdy se nerozvážně rozhodli pro výlet zpět do Bejrútu a unesl je Fatah. V zajetí byli drženi několik dní, během nichž byli vystaveni nechutnému zacházení. Po dobu jejich zmizení mi tyto skutečnosti zůstaly zatajeny (ve snaze mě chránit). Co se jim vlastně stalo, jsem se dozvěděl, až když byli propuštěni (díky intervenci vysoce postavených politických představitelů). Jeden z mých spolužáků na střední škole byl také libanonský Žid a o únosu mých rodičů celou dobu dobře věděl (jeho rodiče byli s těmi mými celoživotními přáteli). Později mi vykládal, že se dost divil, jak to, že jsem v době únosu svých rodičů tak bezstarostný a radostný. Nevěděl, že jsem o jejich skutečném tragickém osudu neměl ani ponětí. Když se rodiče konečně chystali na let z Libanonu, zdůraznili jim jejich přátelé, že je sice neradi vidí odlétat, ale že by se už nikdy neměli vracet. Jejich moudrou radu uposlechli. Vážnost situace mi došla, když jsem se s rodiči znovu shledal v Montrealu. Nikdy nezapomenu na jejich traumatizované výrazy v očích ani na otcovo dočasné ochrnutí poloviny obličeje. Vzpomínám si také, jak mě pronásledovalo pomyšlení, že mou matku věznilé možná skupinově znásilňovali.

Fakt, že jsem zázrakem unikl z Libanonu, mi na dalších asi patnáct let poskytl dočasnou úlevu. Ohavnost ideologického tribalismu mne však znovu dostihla na univerzitní půdě. Než se však do tohoto tématu pustím, chtěl bych zmínit dva ideály, které nejlépe vysvětlují, proč bojuji proti nepřátelům rozumu.

Mé životní ideály: svoboda a pravda

V životě jsem skutečně toužil jen po dvou možných profesích: profesionální fotbalista a profesor. Měl jsem v úmyslu naplno se věnovat sportovní kariéře a v momentě, kdy bych kopačky pověsil na hřebík, dokončit studia a stát se profesorem. U profesionálních sportovců je dokončení postgraduálního vzdělání sice velmi vzácné, ale například kapitán brazilského národního týmu ze světového poháru roku 1982 Socrates byl zároveň doktor medicíny. Kytarista legendární britské rockové skupiny Queen Brian May získal v roce 2007 titul Ph.D. z astrofyziky na londýnské Imperial College (třicet let poté, co studii zanechal a soustředil se na hudební dráhu). Aspirovat na obě povolání tedy nebyl nedosažitelný sen. Mou fotbalovou kariéru však bohužel ukončilo komplikované zranění spolu s dalšími životními strastmi, a tak jsem se pustil do studia. Dokončil jsem bakalářská studia matematiky (nedávno jsem zjistil, že matematika je „rasistická“¹) a výpočetních věd, které vyhovovaly mému vrozenému perfekcionismu a touze po analytické přesnosti. Matematický důkaz je koneckonců buďto správný, nebo nesprávný. Naprogramovaný kód je buďto bezchybný, nebo chybný. Hned po dokončení bakaláře přírodních věd (BSc.) na McGillově univerzitě jsem se přihlásil na dvouletý magisterský program na téže univerzitě. Ve druhém roce studia na MBA jsem byl jedním z hrstky studentů, které si vybral profesor Jay Conger do svého kurzu skupinové dynamiky. V každé lekci jsme se nořili do psychologických principů, které nám osvětlovaly naše vlastní životy. Měli jsme za úkol identifikovat scénáře určující naše životní trajektorie (postup vymyšlený psychiatrem Ericem Bernem, který zavedl teorii i praxi transakční analýzy). Berne tvrdil, že rodiče svým dětem předávají scénáře pro jejich život podobně, jako herci dostávají scénáře divadelních a filmových rolí. Jakkoliv připouštím, že rodiče mají na své potomstvo značný vliv, psychoanalytické teorie podle mě tyto síly přeceňují a ignorují jedinečné kombinace genů, které určují povahu jednotlivce. Některé lidi ale možná životní

1 Lucy Pasha-Robinson, „Výuka matematiky posiluje bělošskou privilegovanost, říká univerzitní profesorka,“ *The Independent*, 25. říjen, 2017, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/teaching-maths-white-privilege-illinois-university-professor-rochelle-gutierrez-a8018521.html>.

scénáře skutečně ovládají. („Bud' hodný chlapeček, ať na tebe můžeme být hrdí. Nedělej rodině ostudu.“) Jiné zas spíš žene touha dosáhnout určitých směrodatných ideálů a/nebo cílů. („Změnit svět k lepšímu.“)

Vyhodnotit, zda je život jednotlivce ovládán stále se opakujícími životními scénáři, nebo prosazováním určitých ideálů, vyžaduje hlubokou (a náročnou) sebereflexi. Mnohé skutečnosti, kterým jste v životě čelili, mohou působit jako vzájemně nesouvisející, hlubším zkoumáním však můžete přijít na to, že je spojuje společný životní scénář nebo ideál, kterého si ceníte. Jedním z přínosů psychotherapie je právě určení takovýchto vzorců. V mém případě se život utvářel závazkem ke dvěma základním ideálům: svobodě a pravdě. Úsilí o jejich dosažení mi nevěstili mí rodiče, je to spíš projev mé geneticky dané osobnosti. Každému z těchto ideálů se chci věnovat jednotlivě.

Ideál svobody

Má láska ke svobodě se projevila již v raném dětství, když mě stále ještě v libanonském Bejrútu vláčeli do synagogy. Mechanické opakování modliteb a stádní rituály mi byly cizí. Náboženské dogma jakoby potlačovalo mou přirozenou zvědavost. V praktikování náboženství jsem žádnou svobodu nenalézal. Člověk prostě patřil k určité skupině a napodoboval její chování. Náboženské bohoslužby nejspíš nenadchly více dětí, můj odpor byl ale niternější. Má silná individualita se již v tak mladém věku tlaku na konformitu vzpírala a hřálo mě u srdce, že jsem byl ze čtyř dětí v rodině jediný, kdo nikdy nechodil do židovské školy. Po čtyřicítce jsem se od otce dozvěděl, jak hluboce lituje, že se mi nedostalo židovského vzdělání. Řekl jsem mu, že jsem mu vděčný za to, že mě do takového vzdělání nenutil. Má přátelství i romantické vztahy přesahovaly rasu, etnikum i náboženství, a to mě obohatilo. Jako náctiletý jsem se stal velmi soutěživým fotbalistou s potenciálem vydat se za profesionální kariérou do Evropy. Nasazovali mě jako desítku, což je typicky pozice pro šikovného tvůrce hry, který má volnost pohybovat se po hrací ploše podle svého. Kdykoliv jsem dostal trenéra, který omezil můj pohyb na hřišti, byl jsem z toho

zničený. Můj herní styl vyžadoval naprostou svobodu pohybu a jakékoliv omezení mělo zhoubný účinek na mou výkonnost.

Ze snahy dosáhnout svobody také vyrůstá má vědecká kariéra. Je tomu tak na dvou úrovních. Akademická půda mi propůjčuje svobodu trávit svůj čas, jak uznám za vhodné. Často pracuji přesčas, ale je zcela na mně, kdy a kde pracuji. Povinnost zúčastnit se dvou nebo tří naplánovaných schůzek v průběhu týdne mě dusí, ale při představě, že bych měl strávit dvanáct hodin v kavárně prací na své další knize, jsem v pohodě. Mít v zaměstnání svobodu je pro mě zdravé. Lidé, kteří v práci disponují menší mírou svobody, mají vyšší hladinu kortizolu (silnější reakci na stres). Vztah mezi zdravím jednotlivců a mírou kontroly nad jejich vlastními pracovními povinnostmi zdokumentoval sociální epidemiolog Michael Marmot.² Větší svoboda znamená lepší zdraví.

Mou vědeckou kariéru vymezuje také druhý prvek svobody, a sice svoboda pohybovat se v radikálně odlišných intelektuálních prostředích. Většina akademiků dochází slávy díky tomu, že se s plným nasazením hyperspecializují. Staň se expertem na úzkou niku poznání a drž se svého kopyta. Valná část akademiků postavila celou svou vědeckou reputaci na výzkumu velmi úzkých oblastí zájmu. Já nemám na takové kariérní okovy intelektuální národu. Jakožto skutečně interdisciplinární vědec překonávám různorodé intelektuální terény, pokud probouzí mou zvědavost. Proto jsem mohl publikovat v různých disciplínách, včetně spotřebitelského chování, marketingu, psychologie, evoluční teorie, medicíny, ekonomie a bibliometrie. Aktivista vystupující proti apartheidu Steve Biko napsal věhlasnou knihu s názvem *I Write What I Like* (Píšu si, co se mi líbí). V mém případě se dá říct, že si zkoumám, co se mi líbí (a jsem své univerzitě vděčný za to, že mé široké akademické zájmy podporuje). Asi si umíte představit, že nenesu příliš dobře, když někdo tvrdí, že nad některými otázkami by se vůbec nemělo bádát, že existuje cosi jako zakázané vědění.³

² Michael Marmot, *The Status Syndrome: How Social Standing Affects Our Health and Longevity* (New York: Henry Holt, 2004).

³ Joanna Kempner, Jon F. Merz, and Charles L. Bosk, „Forbidden Knowledge: Public Controversy and the Production of Nonknowledge,” *Sociological Forum* 26, no. 3 (září 2011): 475–99.

Má touha po intelektuální svobodě je také důvodem, proč jsem jako profesor silně aktivní na sociálních sítích. Na rozdíl od velké většiny mých vznešených kolegů, kteří se pyšní tím, že obývají věže z kosti slonové, jsem profesor lidový. Komunikaci s veřejností považuji za součást své pracovní náplně. Během nedávné návštěvy Stanford Graduate School of Business jsem zažil poučnou konverzaci s jedním ze stanfordských kolegů, který je ztělesněním předsudků o akademících odtržených od reality. Věděl, že jsem poskytl rozhovor Joeovi Roganovi v jeho (mimořádně populárním) podcastu, ale podobnými veřejnými vystoupeními zcela zjevně opovrhoval. Zřejmě se domníval, že člověk může buďto publikovat v předních vědeckých časopisech, nebo vystupovat v podcastu The Joe Rogan Experience. Z tohoto mylného binárního pojetí jsem jej vyvedl svým tvrzením, že pravý akademik má usilovat o obojí. Mnozí profesori zapomínají na to, že jejich odborná zodpovědnost netkví jen v generování vědomostí, ale také v jejich maximálním šíření. Sociální sítě k tomu nabízejí bezmeznou příležitost a umožňují rychlé šíření myšlenek k velmi vysokému počtu lidí. Žádný rozumně uvažující intelektuál by takovou možnost neměl zavrhnout, ale přesto se najdou mnozí, kteří podlehnou tomu, co označuji jako *syndrom garážové kapely*. Když jste ve skupině, která neprorazila, a hraje po garážích rodičů, odkud vás slyší jen oni a pár otrávených sousedů, jste „echt“. Jakmile vaše skupina dosáhne neskutečného úspěchu, máte hit na prvním místě v hitparádě magazínu *Billboard* a hraje před davy lidí na stadionech, jste „prodejní“. Přesně tak smýšlí mnoho akademiků. Raději budou publikovat v recenzovaných žurnálech (hrát v garáži) a na rozhovor s Joem Roganem (hitovku v *Billboardu* a vyprodané stadiony) shlížet s opovržením. Takové intelektuální elitářství odmítám z podobných důvodů, z jakých Donald Trump přeskakuje mainstreamová média a oslovuje svůj elektorát přímo prostřednictvím sociálních sítí. Předávejte poselství přímo lidem. Nástroje k tomu máme.

Ideál pravdy

Bez nezbytných svobod bych nebyl schopný naplňovat svůj druhý životní ideál, hledání a obranu pravdy. Mezi pravdou a svobodou existuje obousměrná souvislost. Pravda vás osvobodí (Jan 8,32) a jen

svobodní mohou aspirovat na poznání pravdy. Přesto je jasné, že jen málokomu nedá spát, když dojde pravda k úhoně. Mně to spát nedá a nikdy nedalo. V průběhu dospívání mě matka opakovaně varovala, že se svět neřídí mými náročnými a přísnými zásadami intelektuální, etické a morální čistoty, natož aby následoval příkladu mých patologických závazků k upřímnosti a čestnosti. Prosila mě, abych si uvědomil, že svět tvoří množství šedých odstínů, nikoliv dichromatická černobílá scénérie (byť přímo tato slova nepoužila). Když jsem vystaven intelektuální neupřímnosti a ideologickému dogmatu, reaguji podobně, jako kdybych dostal ránu pěstí do obličeje. Zakouším nepříjemnou emocionální a psychologickou reakci, která mě nutí k protiútok. Jsem jinak sice bodrý a vřelý člověk, ale jakmile spatřím odklon od rozumu, který vychází buďto ze záměrné nevědomosti, nebo z ďábelské, ideologicky živěné licoměrnosti, stává se ze mě agresivní rváč.

Hledání pravdy by vždy mělo mít přednost před defenzivní touhou ega být ten, kdo „měl pravdu“. Není to snadný úkol, protože přiznat omyl je pro většinu lidí těžké. Právě proto je věda tak osvobozující. Nabízí nám pevný rámec pro vlastní korekci, protože vědecké poznání je vždy jen dočasné. Dnes obecně přijímaná vědecká fakta může zítra někdo vyvrátit. Vědecká metoda tak vede k epistemické pokoře. Vyrostl jsem v domácnosti, kde tato vlastnost bolestně chyběla. Několik členů mé rodiny jsou typičtí vševědi, kteří zřídka prokáží špetku respektu člověku, který v daném tématu prokázal lepší znalosti či nabytou moudrost. Vědí toho o srdci víc než kardiolog, o zubech víc než zubař, o matematice víc než matematik a o akademické sféře víc než akademik. Také málokdy, pokud vůbec, dokáží přiznat, že se mýlí. Co do epistemické pokory nebyli zrovna převtělení Sokratové. Vždy mě tato rodinná dynamika hluboce zkrušovala, protože jsem takovou epistemickou nabubřelost vnímal jako vážnou urážku pravdy. Tuto skutečnost dokonale zachycuje jedna osobní příhoda, která se stala před více než dvaceti lety.

Jistý rodinný příslušník poznamenal, že starověcí Řekové byli antisemitští křesťané, čemuž jsem něžně oponoval uvedením faktu, že to křesťané nebyli. Daný jedinec trval na tom, že samozřejmě křesťany byli. Vysvětlil jsem mu tedy, že šlo o dobu označovanou zkratkou př. Kr., tedy „před Kristem“ (před vznikem křesťanství). Co

myslíte, že můj konverzační partner udělal, když si uvědomil, že je mé tvrzení nenapadnutelné? Přiznal zdvořile, že se mýlil? Tento příběh jsem již vyprávěl několikrát a také nechával hádat, jaká byla jeho reakce. Doposud tuto hádanku nikdo neuhodl. Když se ukázalo, že veškerá naděje, že by mohl mít pravdu, vyhasla, podíval se mi do očí a zcela vážně pronesl: „Ano, já jsem říkal, že křesťané nebyli, a ty jsi říkal, že byli. Takže pravdu mám já.“ Samozřejmě jsme oba věděli, že to je ubohá lež, ale v bublině vlastního narcistního sebeklamu zůstával v porovnávání znalostí neporažen.

Matčino upozornění na nesoulad mezi mým pojetím intelektuální a morální čistoty a realitou se paradoxně nejvíc potvrzovalo při interakcích se členy mé rodiny, zcela postrádajícími epistemickou pokoru. Má intelektuální čestnost zde opakovaně narážela na lidi, kterým šlo jen o to, aby světu dali na vědomí, že toho vědí víc než jejich konverzační partner, a to úplně o všem. Tato rodinná dynamika možná také vysvětluje, proč mě tak strašně pohoršují jedinci, kteří vykazují známky Dunning-Krugerova efektu, tedy sebejistotu a nedotknutelnou sebedůvěru navzdory vlastní idiocii (David Dunning byl můj profesor na Cornellově univerzitě). Sociální sítě jsou takovými lidmi zamořené. Já naopak nemám vůbec žádný problém, když svému studentovi v bakalářském programu musím přiznat, že neznám odpověď na otázku, kterou položil. Buduje se tím důvěra, protože studenti rychle naznají, že mi jde o pravdivost informací, které jim sděluji. Témata, kterým dobře rozumím, přednáším sebevědomě, u jiných témat, jako jsou například klady a zápory legalizace marihuany, projevím nutnou dávku pokory. Konfucius měl pravdu: „Vědět, co víš a co nevíš, v tom spočívá právě vědění.“

Vzhledem k mé lásce k hledání a obraně pravdy je pro mě akademická půda to nejlepší i nejhorší pracovní prostředí. Jak jsem postupoval univerzitním vzděláním, rychle jsem si uvědomil obrovský paradox: univerzity jsou jak zdrojem vědecké pravdy, tak šířiteli bizarních protipravd.

Univerzity: Nositelé pravdy a ekosystémy intelektuálního odpadu

Když jsem v roce 1990 dokončil magisterské studium, přestěhoval jsem se do Ithacy ve státě New York, abych na Cornellově univerzitě získal tituly MS a Ph.D., čehož jsem dosáhl v roce 1993, respektive 1994. Během prvního semestru mi vedoucí doktorského studia, vřelý matematik a kognitivní psycholog J. Edward Russo, navrhl, abych se přihlásil do kurzu Pokročilá sociální psychologie profesora Dennise Regana. Tento kurz měl nedozírné důsledky pro mou další vědeckou dráhu, právě zde jsem se totiž poprvé setkal s mimořádnou elegancí vysvětlování lidských fenoménů pomocí evoluční psychologie. Jelikož mě zajímalo studium spotřebitelského chování, našel jsem tak své akademické směřování. Zkombinoval jsem evoluční psychologii s psychologií spotřebitelského chování a založil pole evolučního spotřebitelského chování. Má dizertace pojednávala o psychologii rozhodování. Zkoumal jsem kognitivní procesy, které lidé využívají, když utvářejí rozhodnutí. Jak přesně víme, kdy jsme získali dostatek informací pro to, abychom učinili závaznou volbu mezi dvěma konkurenčními alternativami? Mimo nesmírně důkladnou průpravu, které se mi na Cornellově univerzitě dostalo od předních světových psychologů a ekonomů, jsem zde byl také poprvé vystaven některým z nesmyslných blábolů, které v této knize kritizuji. Pamatuji si na doktorský seminář vedený profesorem Russoem, při kterém nám představoval čím dál víc postmoderních článků o výzkumu spotřebitelů, které byly publikovány v předních vědeckých časopisech. Zvláště jeden z nich byl jasným exemplářem protivědeckého šílenství. V roce 1991 vydal Stephen J. Gould (nepleťme si jej se zesnulým harvardským paleontologem stejného jména) článek v jednom z nejprestižnějších časopisů na poli spotřebitelského výzkumu. Jmenoval se „The self-manipulation of my pervasive, perceived vital energy through product use: An introspective-praxis perspective“ (Sebemanipulace mé vše prostupující vnímané životní energie používáním produktů: Perspektiva introspektivní praxe).⁴ Na začátku článku naříkal: „Výzkum spotřebitelského chování

většinově nepostihuje prožitkové aspekty mého vlastního spotřebitelského chování, zejména každodenní dynamiku mé vše prostupující životní energie, jak ji sám vnímám.“ Poněkud narcistické, že? Následuje bizarní cvičení v postmoderní metodologii autoetnografie (nóbl způsob, jak říct, že si zapsal něco pseudointelektuálních slintů, které by jinak typicky začínaly slovy „milý deničku“). Zde uvádím dvě pasáže, ve kterých „akademicky“ rozebírá svou erekci a orgasmus.

Vzpomínám si například, jaké vjemy mi prostupovaly tělem, včetně genitálií, takovým způsobem, že jsem skrze jídlo pociťoval cosi podobného sexuálnímu pocitu. Neříkám, že pocity z jedení byly přesně stejné jako pocity sexuální, ale překrývaly se. Nad jídlem jsem například neměl erekce, ale když jsem něco jedl, prožíval jsem vzrušení podobné sexuálnímu co do pocitů elektrizace a návalů horka a chladu, které se projevovaly od genitálií nahoru.⁵

Úmyslné vytváření náboje za pomoci erotického filmu vytváří intenzivnější stavy proudění vzrušení, takže můj srdeční tep je znatelnější a rychlý, cítím značné teplo a mé tělo se chvěje s takovou intenzitou, že se mohu dokonce třást. Tento stav je někdy umocněn ještě víc, když s manželkou použijeme určité asijské techniky ovládání orgasmu, které rozkoš umocní a prodlouží po časové úseky trvající dny i týdny (Gould 1991b), a poté sledujeme erotický film, abychom navodili kulminující sílení energie – vzrušení vzbuzující další vzrušení.⁶

Houstone, máme problém.

Poté, co jsem byl krátce vystaven postmodernismu a přidruženým hnutím, mi v průběhu doktorského studia začalo být jasné, že značná část společenských věd zcela postrádá v biologii ukotvenou

Vital Energy through Product Use: An Introspective-Praxis Perspective," *Journal of Consumer Research* 18 (září 1991): 104.

5 Ibid., 202.

6 Ibid., 203.

perspektivu. Většina lidských fenoménů byla nahlížena prizmatem sociálního konstruktivismu (přesvědčení, že naše preference, volby a chování jsou z valné části formovány socializací). Případalo mi to jako nesmysl. Na prostředí rozhodně záleží, ale na biologickém dědictví také. Z Cornellovy univerzity jsem odešel roku 1994 a se svým zbrusu novým titulem Ph.D. jsem nastoupil na pozici odborného asistenta na obchodní fakultě Concordia University v kanadském Montrealu. Dalších několik let jsem strávil prací vedoucí k profesuře, kterou jsem nakonec získal v roce 1999. Zažíval jsem dvě oddělené profesní reality. Mezi kolegy přírodovědci byly mé pokusy darwinizovat obchodní fakultu považovány za chvályhodné. U kolegů společenskovedního zaměření již tomu tak nebylo a většina z nich na mou snahu hleděla s opovržením. Podle nich byly teorie založené na biologii pro vysvětlení spotřebitelského chování příliš redukcionistické. Postulát, že by snad rozdíly mezi pohlavími mohly mít původ v evoluční realitě, byl vnímán jako „sexistický nesmysl“. Rychle jsem zjistil, že většina akademických feministů chovala k evoluční psychologii hluboké nepřátelství. Mezi evolučními behavioristy jsem byl respektovaný a mezi mnoha marketingovými odborníky vysmíváný. Biofobie (strach ze zohlednění biologie při vysvětlování lidských fenoménů) představuje v průběhu celé mé akademické dráhy přetrvávající formu popírání vědy.

Kromě toho, že jsou nositeli protivědeckého učení (postmodernismu) a popírání vědy (biofobie), slouží univerzity také jako nultý pacient šířící řadu dalších příšerně špatných myšlenek a hnutí. Řečeno nesmrtelným jazykem George Orwella, „člověk musí patřit k inteligenci, aby takovým věcem věřil – žádný obyčejný člověk by nesvedl být takový pošetilec.“⁷ Bujení mnoha takovýchto špatných myšlenek přineslo v akademické sféře ovoce v podobě na hlavu postavených odměňovacích mechanismů. Odměňuje se stádní smýšlení. Inovativní myslitelé jsou plísňeni. Odměňují se nevybočující akademici. Přímočaří akademici jsou trestáni. Odměňuje se hyperspecializace. Široké syntetické myšlení je káráno. Každá vlastnost, která předurčuje k intelektuální odvaze, je vnímána jako problém. Cokoliv, co se drží levicových principů progresivismu, se odměňuje. Ti, kdo věří v rovnost výsledků, obsazují nejlépe placené správní

7 George Orwell, „Notes on Nationalism," *Polemic* 1 (May 1945): 1.

pozice. Ti, kdo věří v meritokracii, sklízí zamračené pohledy. Pokud je nezastavíme, mohou tyto parazitické myšlenkové patogeny nakladené univerzitami nakonec zamořit každý aspekt naší společnosti.

Myšlenkové patogeny jako paraziti lidské mysli

Když se lidí zeptáte, kterého zvířete se bojíte nejvíc, valná většina nejspíš uvede některého velkého predátora (žralok bílý, krokodýl, lev, medvěd) nebo třeba škorpióny, pavouky a hady (sklon k tomuto druhu fobií je výsledkem evolučního vývoje). V těchto výčtech je nápadná absence tvora, který v celých dějinách zabil zdaleka nejvyšší počet lidí, totiž smrtící komár. Já shodou okolností trpím hlubokou fobií právě z komárů. Nedopočetl bych se, kolik nocí jsem manželce nedal spát, když jsem se v hotelové místnosti (obvykle na dovolené v Karibiku) snažil zabít nepolapitelného komára. Často své paní musím připomínat, že jde o dokonale adaptivní fobii. Je mnohem smysluplnější děsit se komára než se obávat útoku velkého žraloka bílého. Komáři zabíjejí přenosem jednoho či více smrtících biologických patogenů, včetně žluté horečky (virus) nebo malárie (parazit). Z obecnějšího hlediska představuje jednu z největších hrozeb, kterým lidstvo čelí po celé své evoluční dějiny, riziko široké škály patogenů, včetně tuberkulózy (bakterie), lepry (bakterie), cholery (bakterie), dýmějového moru (bakterie), dětské obrny (virus), chřipky (virus), neštovic (virus), HIV (virus) a eboly (virus). Dobrá zpráva je, že jsme našli způsoby, jak tato nebezpečí zmírnit či zcela vymýtit: pomocí lepší hygieny, sanitace, vakcinace a někdy prostých a jednoduše proveditelných řešení, jako jsou moskytiéry.

Středem zájmu této knihy je probádat jinou skupinu patogenů, které jsou pro osud lidstva potenciálně stejně nebezpečné, a sice parazitické patogeny lidské mysli. Ty se skládají z myšlenkových vzorců, věroučných systémů, postupů a způsobů uvažování, které parazitují na schopnosti jednotlivce správně a přesně uvažovat. Jakmile tyto myšlenkové viry obsadí neuronální obvody, ztrácí postižený schopnost vládnout rozumem, logikou a vědou pro účely své vlastní orientace ve světě. Upadá tak do propasti nekonečného bláznovství, které lze nejlépe definovat jako zarputilý a pyšný odtržení od

reality, zdravého rozumu a pravdy. Paraziti mohou cíleně osidlovat různé části těla. V neuroparazitologii se zabýváme třídou cerebrálních parazitů, kteří různými způsoby manipulují chováním hostitele. Zvířecí říše se hemží příklady biologických patogenů, které v případě napadení mozku dovádí organismus k dosti děsivým koncům, včetně reprodukční smrti hostitele (parazitická kastrace) nebo smrti hostitele jako takové (hostitel spáchá sebevraždu, která poslouží parazitovi). Jako příklad můžeme uvést vosy hrabalky, které si počínají vskutku morbidně. Svými žihadly přivádějí mnohonásobně větší pavouky do stavu podobného zombie, díky čemuž je mohou odtáhnout do doupěte, kde na ně nakladou vejce.⁸ Jejich potomstvo pak bezbranného pavouka zaživa pojídá. *Parelaphostrongylus tenuis* je zase parazit, který napadá mozek kopytníků (losů, jelenů, wapiti) a u postižených kusů způsobuje tendenci kroužit (chodit do nekonečna v kruhu). Tyto robotické projevy pokračují i ve chvíli, kdy se k nešťastnému zvířeti viditelně přibližuje predátor. Třetím příkladem mozkového parazita je *Toxoplasma gondii*, která napadá mozky myši a způsobuje u nich ztrátu jinak adaptivního strachu z koček. V neposlední řadě jsou tu strunovci, *Nematomorpha*, kteří tvoří kmen parazitů způsobujících sebevražedné chování u mnoha zástupců hmyzu, včetně cvrčků, švábů a kudlanek nábožných. Strunovci přimějí své hostitele (cvrčky) například skákat do vodních těles (kterým by se jinak vyhýbali), aby se mohl parazit od hostitelova těla oddělit a najít si partnera k páření.⁹ Stejně, jako se paraziti vyvinuli, aby dokázali využít své hostitele k dosažení vlastních evolučních cílů, se funkčně utváří i parazitické viry lidské mysli (ničivě špatné myšlenky). Parazitují na lidské mysli a činí ji nepřístupnou kritickému myšlení, přičemž nachází chytré způsoby, jak se šířit danou populací (například přimět studenty, aby se hlásili na katedry ženských studií).

Mezi parazitické viry lidské mysli, se kterými se potýkám, patří

⁸ Výklad o parazitických vosách in Frederic Libersat, „Parasitoid Wasps: Neuroethology,” in *Encyclopedia of Animal Behavior*, eds. Michael D. Breed a Janice Moore, 2 (Oxford: Academic Press, 2010), 642–50.

⁹ Pro vědeckou studii k tomuto tématu viz Janice Moore, *Parasites and the Behavior of Animals* (New York: Oxford University Press, 2002). Méně odborné pojednání viz Kathleen McAuliffe, *This is Your Brain on Parasites: How Tiny Creatures Manipulate Our Behavior and Shape Society* (Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 2016).

postmodernismus, radikální feminismus a společenský konstruktivismus. Všechny tři bují především v zamořeném ekosystému univerzit. Každý z nich představuje jinou třídu šílenství, všechny ale spojuje úplné odmítání reality a zdravého rozumu (postmodernismus odmítá existenci objektivních pravd, radikální feminismus se vysmívá myšlence vrozené biologické podstaty rozdílů mezi pohlavími a společenský konstruktivismus tvrdí, že lidská mysl je na počátku nepopsaný list bez jakýchkoliv biologických predispozicí). Tento kmen myšlenkových virů způsobuje to, čemu jsem dal název Pštrosí parazitní syndrom (*Ostrich Parasitic Syndrome*, dále OPS), tedy různé formy poruch myšlení, které postižené jedince vedou k odmítání základních pravd a skutečností, které jsou samozřejmé jako působení gravitace. V podobném duchu, jako všechny formy rakoviny sdílí mechanismus nekontrolovaného dělení buněk, odmítají tyto myšlenkové viry pravdu, aby uchránily oblíbenou ideologii. S různými ideologickými kmeny, ke kterým člověk patří, se liší také myšlenkové viry, závazek ale vždy tkví v obraně vlastního dogmatu – k čertu s pravdou a vědou. Není však vše ztraceno. OPS nemusí být smrtelná choroba lidské mysli. Pamatujme, že mnohé biologické patogeny lze porazit cílenými intervenčními strategiemi (například vakcína proti dětské obrně). Stejně je tomu i u jednotlivců postižených OPS a s ním spojenými myšlenkovými viry. Očkování proti takovým rakovinotvorným způsobům uvažování má formu dvoufázové kognitivní vakcinace: 1) postiženým OPS poskytneme přesné informace; a 2) ujistíme se, že se postižení OPS naučí informace zpracovávat podle důkazních pravidel vědy a logiky.

V knižní klasice *Sobecký gen* (*The Selfish Gene*, česky Mladá fronta, 2003) z roku 1976 přivedl evoluční biolog Richard Dawkins do našeho veřejného povědomí koncept memu. Memy jsou balíky informací, které se šíří z mozku do mozku.¹⁰ Při čtení této knihy se váš mozek nakazí mými memy. Když poté o mých myšlenkách budete diskutovat ve svých společenských kruzích, budou se mé memy šířit dál. Všechny memy si však nejsou rovné, ať už co do valence (pozitivní, negativní, neutrální), nebo co do virulence (jak rychle se šíří). Například kbelíková výzva (*Ice Bucket Challenge*) na podporu boje

10 Richard Dawkins, *The Selfish Gene* (New York: Oxford University Press, 1976); Viz také Susan Blackmore, *The Meme Machine* (Oxford: Oxford University Press, 1999).

s amyotrofickou laterální sklerózou (známou také jako Lou Gehrigova choroba) se ve snaze pomoci dobré věci virálně šířila prostřednictvím klipů na YouTube. Jiným memům sice může šíření trvat déle (například náboženská víra kultu smrti), mohou mít ale neuvěřitelně hroživé důsledky (přesvědčení lidí, že vletět s letadlem do mrakodrapu je bohabojný počin). Z tohoto pohledu je OPS memetická choroba lidské mysli. Tváří v tvář patogenní epidemii povoláme k záchraně drakobijce moderní doby, specialisty na infekční nemoci a epidemiology. Ti nás chrání před pestrou paletou příšerných patogenů, k smrti odhodlaných nás nakazit. Do popisu jejich práce spadá porozumět, odkud se patogeny berou i jak a s jakou rychlostí se šíří, určit prvního člověka, který se nakazil (nultého pacienta), a jak je patogeny možné vymýt. Přesně takový postup musíme použít pro porážku parazitických virů lidské mysli. Odkud se tyto nakažlivé myšlenky berou? Jak se šíří? Ve kterých ekosystémech prospívají? Jak proti jejich ničivým účinkům můžeme populaci naočkovat? To je úloha této knihy. Zkoumá epidemiologii myšlenkových patogenů a intervenční strategie, které nám umožní vytrhnout rozum z rukou nepřátel pravdy.

Smrt Západu tisícem rezných ran

Velikost Západu vyrůstá mimo jiné z ochrany základních svobod a oddanosti rozumu a vědecké metodě (kde je to třeba). Za posledních několik desetiletí však nekalé síly pouto, které Západ vázalo k rozumu, vědě a hodnotám osvícenství, pomalu nahlodaly (viz obr. 1 níže). Mezi takové síly patří politická korektnost (vymáhaná myšlenkovou i jazykovou policií a bojovníky za sociální spravedlnost), postmodernismus, radikální feminismus, společenský konstruktivismus, kulturní a morální relativismus, ale také kultura neustálého pohoršení a označování se za oběť (mikroagrese, varování před spouštěči, bezpečný prostor na univerzitní půdě, ale také identitární politika). Vzniklo tak prostředí, které nespočtem způsobů potlačuje veřejný diskurz. Akademici se straní bádání takzvaně zapovězených témat (jako jsou odlišnosti mezi pohlavími či rasové rozdílnosti), aby snad nebyli obviněni ze zuřivého sexismu či rasismu. Profesori jsou zastrašováním doháněni k používání nesmyslných genderových

zájmen při oslovování studentů, aby snad nespáchali zločin z nenávisťi (viz například kanadský návrh zákona C-16). Univerzitní studenti vyžadují „ochranu“ před myšlenkami, které se přičí jejich vlastním, zatímco je univerzitní správa varuje před nošením „urážlivých“ kostýmů o Halloweenu. Politici se děsí kritizovat islám i politiku otevřených hranic, aby snad nebyli za bigotní omezence. Obecněji lze říci, že se lidé k smrti obávají zastávat jakýkoliv názor, který by je vystavil ostrakizaci z tábora politické korektnosti (zkuste si v Hollywoodu nebo na univerzitní půdě být konzervativním republikánem). Tyto obavy oslabují naši kulturu, protože spolu již nejsme schopni komunikovat v rámci racionálního a uvážlivého diskurzu, nsvázaného dogmaty a tribalismem. V této knize se pokouším popsat shluk sil, které ohrožují západní oddanost svobodě, rozumu a skutečnému liberalismu (odtud „Smrt Západu tisícem řezných ran“). Jakýkoliv pokus omezovat, co si mohou jednotlivci myslet či co mohou říkat, oslabuje étos, který Západ definuje, a sice ničím neomezené odhodlání usilovat o pravdu nespoutanou okovy myšlenkové policie.

Obrázek 1. Smrt Západu tisícem řezných ran

Několik knih se již šířením protiintelektuálních, protirozumových, protivědeckých a protiliberálních sentimentů zabývalo¹¹ a věnovalo se také hnutím, ze kterých vyrůstají (postmodernismu, radikálnímu feminismu, multikulturalismu jako politické filozofii a identitární politice).¹² Tato kniha všechny tyto nekalé síly doplňuje o nové a vysvětluje, jak daly vzniknout současné dusivé politické korektnosti, kterou vynucuje myšlenková policie spolu se svou armádou bojovníků za sociální spravedlnost (což představuje poměrně nedávný fenomén). Nabízí aktuální šetření současného kulturního ducha doby na univerzitní půdě i ve veřejném diskurzu. Zdůrazňuje také, jaké zásadní dopady tato hnutí proti svobodě a upřímnosti ve skutečnosti mají na reálný svět. Vysvětlují neschopnost Západu vést otevřenou a racionální diskusi o místě, které by měl v našich sekulárních, liberálních a moderních společnostech mít islám. Jejich rozšíření také zčásti vysvětluje reakci veřejnosti *proti* politické korektnosti (i hrozbám, které znamená pro svobodu a upřímnost), jež na sebe vzala formu ohromujícího nástupu Donalda Trumpa do úřadu prezidenta Spojených států.

Pokud nezvítězíme v bitvě myšlenek, nepřátelé rozumu spolu s myšlenkovými viry, které šíří, dovedou naše svobodné společnosti k bláznovské sebedestrukci.

11 Patří mezi ně Richard Hofstadter, *Anti-Intellectualism in American Life* (New York: Knopf, 1963); Allan Bloom, *The Closing of the American Mind* (New York: Simon & Schuster, 1987); Jonathan Rauch, *Kindly Inquisitors: The New Attacks on Free Thought* (Chicago: University of Chicago Press, 1995); Greg Lukianoff, *Unlearning Liberty: Campus Censorship and the End of the American Debate* (New York: Encounter Books, 2012); Heather Mac Donald, *The Diversity Delusion: How Race and Gender Pandering Corrupt the University and Undermine Our Culture* (New York: St. Martin's Press, 2018); a Greg Lukianoff – Jonathan Haidt, *The Coddling of the American Mind: How Good Intentions and Bad Ideas Are Setting Up a Generation for Failure* (New York: Penguin Press, 2018).

12 Např. Paul R. Gross – Norman Levitt, *Higher Superstition: The Academic Left and Its Quarrels with Science* (Baltimore, Maryland: Johns Hopkins University Press, 1994); Alan Charles Kors – Harvey Silverglate, *The Shadow University: The Betrayal of Liberty on America's Campuses* (New York: The Free Press, 1998); Alan Sokal – Jean Bricmont, *Fashionable Nonsense: Postmodern Intellectuals' Abuse of Science* (New York: Picador, 1999); Daphne Patai – Noretta Koertge, *Professing Feminism: Cautionary Tales from the Strange World of Women's Studies* (New York: Basic Books, 1994); Salim Mansur, *Delectable Lie: A Liberal Repudiation of Multiculturalism* (Brantford, Ontario: Mantua Books, 2011); a Bruce Bawer, *The Victims' Revolution: The Rise of Identity Studies and the Closing of the Liberal Mind* (New York: HarperCollins, 2012).